

Toimetaja Andres Sepp, tel 45 30 202, andres.sepp@saartehaal.ee

Hoolekandeteenused: tundmatu teeb ettevaatlikuks

UUES KUUES: 2013. aasta kevadel rõõmustasid AS-i Hoolekandeteenused kinnisvaradirektor Karl Mänd Sõmera Kodu, vanemtegevusjuhendaja Terje Hanson ja asutuse juhataja Helle Kahm värskelt valminud remondi üle.

SANDER ILVEST

Saarte Hääl usutles uue erihooldekodu ehitamise osas AS-i Hoolekandeteenused kinnisvaradirektorit Karl Mändi.

Kas maaüksus Kuressaare Ida ja Kirde tänava nurgal, eramajade ja lasteaia läheduses ning võrdlemisi tiheda liiklusega tee ääres on erihooldekodule kõige sobivam?

See maaüksus on praegu reformimata riigimaa, mis kehtiva üldplaneeringu kohaselt on korterelamute maa. Kavandatav teenuseüksus on meie klientide kodu, seega kooskõlas üldplaneeringuga.

Mullu kohtusime Kuressaare linnavalitsusega, tutvustasime oma plaane ja eesmärgi. Muu hulgas tundisime huvi, kas linnal on pakkuda sobivaid asukohti uue kodu rajamiseks. Kaa-lukausile jäi kaks kinnistut. Lisaks kõnealuselt Ida ja Kirde tänava ristmikule endine Riigiarhiivi kinnistu. Paraku ei vasta arhiivi funktsioonide täitmiseks rajatud hoone meie vajadustele. Seega langes valik tühjale kinnistule, kuhu saame rajada just sellise funktsionaalsusega hoone, mis vastab meie klientide vajadustele.

Kui Kuressaare on kavas luua 40 kliendikohta ning Ida ja Kirde tänava hoones hakkaks elama 20 inimest, kuhu ehitatakse siis teine erihooldekodu? Kas Ida-Niidu hooldekodus hakkaksid elama ööpäevaringset erihooldust vajavad või kogukonnas elamise teenuse kliendid?

Saaremaal, täpsemalt Kuressaare, on tõesti kavas luua kokku 40 kliendikohta. Ida ja

Kirde tänava krundile on kavas ehitada üks kahekorruseline hoone, mis saab koduks 20-le ööpäevaringset erihooldust vajavale kliendile. Kliendid on jagatud 10-liikmelisteks väiksemateks peredeks. Kumbki pere saab oma korruse. Ülejäänud 20 kliendile, kes on kogukonnas elamise teenusel, on kavas osta ja rekonstrueerida-renoveerida majad ja/või korterid. Täna ei ole me veel ühtegi sobivat objekti Kuressaare soetanud.

Kas selles hooldekodus hakkaksid elama vaid praegused Sõmera hooldekodu kliendid?

Jah, Kuressaare teenusekohades hakkavad elama need kliendid, kes on ka tegelikult Saaremaalt pärit.

Kui teenust hakatakse pakku-ma vaid Saaremaa sissekirjutusega klientidele, kuhu saadetakse need inimesed, kes on pärit mandrilt?

“Erihoolekandeaustuste reorganiseerimise” meetme raames soovime aastaks 2023 sulgeda kokku seitse erihooldekodu üle Eesti. Neist suurim on Sõmera Saaremaal. Kõikidele klientidele rajatakse uued, hubasamad-kodused kodud.

Uued teenuseüksused on kuni 30 kliendile, kliendid on seal omakorda jagatud kuni 10-liikmelisteks väiksemateks vajaduspõhisteks peredeks. Selliseid kodusid saab olema üle Eesti. Kõikidest suletavatest kodudest kolitakse kliendid ümber lähitulevikust, kust nad pärit on või kus neil on säilinud mingi side. Juhul kui kliendil omaksed puuduvad, siis võetakse arvesse seda, millisesse Eesti piirkonda klient ise soovib elama asuda.

Sõmera Kodu on täna 370 klienti. Enamik neist ei ole saarlased. Siin on inimesi, kes on pärit Pärnumaalt, Ida-Virumaalt jne. Seega on nende uus kodu kas Pärnumaal, Ida-Virumaal, Tallinnas või Tartus jne.

Kas peate põhjendatuks osa inimeste arvamust, kes elavad kavandatava hooldekodu läheduses, et liikluse tõttu pole erihooldekodu asukatel seal ehk nii turvaline kui rahulikumas kohas elades, ning kartust, et kogukonnas elamise teenuse kliendid võivad hakata häirima ja tülitama ümbruskonnas elavaid inimesi ja lasteaia käivaid lapsi?

Igal inimesel on õigus oma arvamusele ja seda tuleb austada. Paraku põhinevad arvamused tihti teadmatusel või kogemuse puudumisel. Inimesed ei tea, millega on tegu ja seetõttu on igaks juhaks ettevaatlikud ja kartlikud. Tegelikult on need hirmud asjatud. Meie kliendid on samuti inimesed nagu meiega. Nad on lihtsalt natuke teistsugused ning vajavad suuremal või vähemal määral tuge ja suunamist, et teha õigemaid või paremaid valikuid.

Nii nagu “tavainimesed”, nii on ka erivajadustega inimeste seas neid, kes soovivad rahulikumat ja vaiksemat keskkonda. Aga peamiselt tahavad erivajadustega inimesed saada ja peavad saama osaks kogukonnast, käia tööl, poes ja raamatukogus, sportida ja nautida kultuuri ehk kokkuvõttes teha kõike seda, mida me ise teha tahame.

Sageli on inimestel hirm, et erivajadusega inimesed on kuidagi halvemad või ohtlikumad.

Ei ole. Samuti ei ole põhjust kartata, et kogukonnas elamise teenusel olevad kliendid häirivad ümbruskonna inimesi või hirmutavad lapsi. Kogukonnakliendid saavad suuremalt jaolt täiesti iseseisvalt hakkama. Teevad kõiki samu toimetusi, mida teevad teised inimesed. Sealhulgas käivad ka tööl.

Tallinnas Lasnamäel avasime möödunud aasta sügisel Lasnamäe Kodu, mis osutab teenust kümnele kogukonnas elamise teenuse kliendile. Kokku on klientide kasutuses kolm korterit kolmes majas. Suur osa kliente läheb igal hommikul tööle. Need, kes veel ei ole tööturule sisenenud, need toimetavad päevasel ajal koos tegevusjuhendajaga. Öhtul ja öösel on kliendid aga omapai. Nüüdseks on Lasnamäe Kodu tegutsenud juba neli kuud. Kliendid on ra-

javad kliendid. Kokku 20, seega võrreldav Ida-Niitu kavandatud teenuseüksusega. Erinevus seisneb vaid selles, et Kuressaare me ei kavanda peremajade rajamist, vaid pigem väiksema rida- või kortermaja-tüüpi hoonet. Viljandi Näituse Kodu on tänaseks tegutsenud 3–4 aastat.

Rakvere Lille Kodu elab 25 kogukonnas elamise teenusel klienti. See eramutega ümbritsetud kodu asub umbes 50 m kaugusel Rakvere eragümnaasiumist. Seega hirm, et erivajadusega inimestel ja lastel ei sobi kõrvuti olla, on asjatu. Seda kinnitab ka fakt, et Rakvere Rohu-aia lasteaia rekonstrueerimise ajal üüris lasteaed üheks õppeaastaks asenduspinna meie Lille Kodu hoones.

Mina isiklikult pean lausa vajalikuks, et juba lapseas teadvustatakse, et ka erivajadustega

Inimestele jääb kohati mõistetamatuks, miks on vaja Sõmera ja ka teised suured kodud sulgeda. Põhjusi on mitmeid. Kokkuvõtvalt nimetatakse seda de-institutsionaliseerimiseks.

Mida see lihtsalt väljendades tähendab? Praegustes suurtes hooldekodudes elavad inimesed sadade kaupa koos. Ka Sõmeral elab igas majas 35–40 klienti. Kui me oleme aastate jooksul võimaluste piires hooned hubasemaks muutnud, ei saa neid endiselt koduseks nimetada. Tule-nevalt erihoolekande arengukavast ning riigi ja meie eesmärkidest on psüühiliste erivajadustega inimestel vajadus privaatse ja koduse eluruumi järele. Neile on vaja suuremat tähelepanu ja individuaalsemat lähenemist. Neil on vaja keskkonda, kus on paremad ja privaatsemad elamis-, õppimis- ja töötamistingimused.

Seda ei ole võimalik pakku-da kohas, kus elab, pead-jalad koos, 370 klienti. Küll on see võimalik väiksemas teenuseüksuses, kus kliendid elavad kümneliikmeliste peredena, kus neil on võimalus olla isiksus, kus neil on võimalus siduda oma igapäevased tegevused kohaliku kogukonnaga.

Käes on aeg muuta aastakümnete tagust mõttelaadi, et teistsugused inimesed tuleb ühiskonnast isoleerida. Vastupidi, nad tuleb just kogukonda integreerida. Nad peavad saama osaks kogukonnast, mitte ise moodustama kogukonda.

Igal inimesel, sõltumata tema vaimsest võimekusest, rahvusest, usust, maailmavaatest, nahavärvist jne on õigus inimväärsel elule. Õigus olla isiksus.

Monika Puutsa

Igal inimesel on õigus oma arvamusele ja seda tuleb austada. Paraku põhinevad arvamused tihti teadmatusel või kogemuse puudumisel.

hul ja õnnelikud. Naabritelt ega korteriühistutelt ei ole tulnud ühtegi kaebust. See on näide sellest, kuidas meie toredad kliendid elavad samasugust elu nagu kõik teisedki – käivad tööl, poes jne. Nad tunnevad, et on saanud osaks kogukonnast, ja tunnevad, et nad on vajalikud ja kasulikud.

Teise näite võib tuua Viljandist, kus eramute rajoonis Näituse tänaval on meil kaks peremaja. Selles asukohas on meil ööpäevaringset erihooldust va-

inimesed on olemas ja et nad on meie ühiskonna loomulik osa.

Mis saab edaspidi praegustest Sõmera hooldekodu hoonetest?

Sõmera Kodu sulgemise järel, mis juhtub hiljemalt 2023. aastal, on kavas kogu hoonete-kompleksi võõrandada. Kuigi me ei plaani Sõmera Kodu kinnistut ise hakata arendama, näeme seda tulevikus kui perspektiivikat elurajooni.